

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.

Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

INSERATE

se primesc în biroul administrațiunii (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Apare în fiecare Duminecă

Curțile cu jurați.

În lumea aceasta sunt oameni buni și oameni răi. Cei buni fac fapte bune, cei răi fapte rele. Fapta bună e plăcută lui Dumnezeu și e lăudată de oameni, fapta rea însă nu-i place nici lui Dumnezeu, nici oamenilor.

De aceea fapta rea e pedepsită totdeauna. Dumnezeu o pedepsește în forma pe care atotputernica sa înțelepciune o află de mai potrivită, ear' oamenii o pedepsesc cu legea. Pentru-că legea pământească e dela oameni. Oamenii o fac, oamenii o schimbă, așa cum cred învățații popoarelor că e mai bine pentru omenime.

Legile oamenilor sunt dar' schimbăcioase și vremelnice, până-ce legile dumnezeiești sunt vecinice și neschimbate. Ele rămân în veci aceleași.

Oamenii, din vremile cele mai vechi, au croit legi pentru faptele rele și au zis: fapta cutare e oprită, ear' acela care totuși o face, vine pedepsit cu pedeapsa cutare.

Tot oamenii au pus apoi păzitori asupra legilor, pe cari 'i-au înzestrat cu deplină putere ca să le ducă la îndeplinire, acolo unde se cere. Păzitorii aceștia de legi se numesc *judcători*. Ei au datorința să controleze faptele oamenilor, și au dreptul să pedepsească pe aceia, cari alunecă pe căi rele și fac fapte rele.

Judecătorii sunt însă legați în judecata lor de cuprinsul legilor, dela cari nu se pot abate. Judecătorul nu judecă cu *inima*, ci numai cu *mintea*. Dacă paragraful legii zice că fapta cutare *trebuie* pedepsită, judecătorul nu poate să facă nevinovat pe cel-ce a săvârșit-o, ci *trebuie* să-l pedepsească.

Așa a fost aceasta dela începutul lumii.

Învățații popoarelor din timpul mai proaspăt au aflat însă că nu e bine așa. Nu e bine ca în toate lucrurile să fie legate mâinile judecătorului. Sunt fapte, oprite de lege, pe cari omul nu le săvârșește din răință, ci din mare înverșunare sufletească. Câte casuri nu s'au întâmplat, că un nefericit de om a fost prins cu furătură și s'a adevărit mai târziu, că pentru aceea a furat, pentru-că zile de-arîndul nu mâncase nimic și era să moară de foame.

Nu se poate zice, că omul acesta din răință ar fi furat, ci a săvârșit fapta aceasta oprită, împins fiind de cele mai jelnice și dureroase împrejurări. Cu toate acestea judecătorul nemilos *trebuie* să-l pedepsească, pentru-că paragraful legii nu cunoaște deosebire între fapte și modul săvârșirii lor, ci le pedepsește pe toate de-arîndul. Una ca și alta.

Ca să se facă o înlesnire omenimei în privința aceasta, învățații neamurilor au făcut *curțile cu jurați*.

Curțile cu jurați sunt un fel de judecătorii mestecate, pentru-că sunt compuse din judecători cari cunosc legile, dar' apoi și din oameni mai de rînd, cari nu trebuie să fie cunoșcători de legi, ci au să fie numai cu inima la loc și să aibă minte sănătoasă. Acești oameni se numesc *jurați*.

Nici unii nici alții nu pot aduce hotărîre numai singuri, ci toți la oaltă; cu alte cuvinte atât *jurații* cât și *judecătorii* trebuie să-și spună cuvîntul lor, ca hotărîrea să fie întregă și să se poată duce în deplinire.

Purcederea la curțile cu jurați e următoarea:

Se întrunește mai nainte curtea cu jurați, care se compune astfel: un președinte și doi juzi din partea tribunalului, apoi doisprezece jurați. În fața acestora se chiamă pîrîtorul, ca să-și spună jalba, apoi se chiamă făptuitorul, și martorii, pe cari președintele de tribunal îi ascultă asupra tuturor punctelor mai însemnate, ca să se facă deplină lumină în cauză. Se cetesc toate documentele referitoare la fapta cu care e învinovătit acuzatul, ear' jurații nu au decât se asculte și să urmărească cu mare băgare de seamă aceea-ce se petrece înaintea ochilor lor.

Când s'a sfîrșit pertractarea, președintele face pe scurt istoricul celor petrecute acolo, ear' după aceasta pune întrebarea juraților, că oare-ce cred dînsii, că

FOIȚA.

Poesii populare.

Din Bacamezeu.

Culese de George Murdrescu, comerciant.

Vino badeo peste un ceas
Nu-'m face-atîta năcaz
Că de cînd eu te iubesc
Nu trăesc, mă vestejesc,
Mă vestejesc ca frunza
Toamna cînd cade bruma.

Dragu-mii măndro de tine
Mi urî de cin' te ține
Că te ține nchisă în casă
Și la noi nu te mai lasă,
Fă măndro cum vei putea
Și vină-'n toată ziua.

Cătu-'i pe Murș în sus
Doi ochi ca la mândra nu-'s
Numa 'n tîrg la Oravița

Văzui la o coconiță
Dar' și-acea bat căprij
Nu-'s ca-'i mîndrei de negrij
Ai măndruți-'s ca și mura
Sărutu-'i ochii și gura.

Mult mă mir badeo de tine
Ce pămînt negru te ține
De nu vini seara la mine
Mă ține pămînt cu iarbă
Nu pot veni fără treabă,
Mă ține pămînt cu flori
Cînd te vîd mă iau flori.
Nu te măndro chinul
Măne-seară voi veni
Că și aseară am fost plecat
Dar' a fost vremea noroasă
Și calea cam lunecoasă.

Mă sui la deal în cucă
Mă uitai în jos pe luncă
Să vîd mândra unde-'mi lucră
Și la amiază unde se culcă
Să mă duc ca să-'i fac umbră,

Să n'o ardă soarele
Că-'i albă ca doamne'e.

Toată lumea-'mi striga mie
Că nu-'s om de omenie
Dar' nici eu nu vreau să fiu
Până sînt pe lume viu
Că dacă eu oi muri
Tot de omenie oi fi.

M'au făcut maica pe mine
Nu-'și aude nici un bine
Numai vorbe de rușine
Și muștrare în toate zile
Că mă uit după copile,
Lasă lumea să vorbească
Cine-'i harnic să trăiască.

Cătu-'i țeara și lumea
Nu-'i nevastă ca a mea,
Cînd fi pomenesc de furcă
Își ia țolul și se culcă
Și se-acopere cu sacul
Și doarme pîn' o ia dracul.

e vinovat ori nu e vinovat acela care a stat în fața lor ca acusat?

Jurații se retrag atunci în altă sală, aleg un președinte din sinul lor, și își dau votul așa cum le dictează inima. Dacă inima lor le spune, că nu e vinovat votează cu *nu*, ear' de cred că e vinovat votează cu *da*; votarea e secretă. După-ce au votat toți presidentul juraților adună voturile și le numără.

Dacă majoritatea s'a rostit pentru nevinovăție, atunci tribunalul nu are să-și mai spună și el cuvântul, ci declară și din a sa parte de nevinovat pe acusat. Dacă însă majoritatea juraților găsește, că acusatul e vinovat, atunci la tribunal e rîndul să-și croiască pedeapsa pe baza paragrafului legii.

Jurații nu pun pedeapsa, ci ei se rostesc numai asupra vinovăției. Când 6 jurați zic că e vinovat, ear' 6 că nu e vinovat acela care a stat înaintea lor, — se primește votul acestor din urmă și acusatul se declară de nevinovat.

Așa se judecă la curțile cu jurați. Astfel de judecătorii voeste acum să introducă guvernul unguresc și în țeara noastră. Chiar acuma se lucră în dietă la legile, cari vor pune la cale aceste judecătorii.

Modul cum sînt compuse însă aceste legi, nu ne fac să avem prea mare încredere în ele. Sînt compuse astfel, că Românii, precum și celelalte naționalități din țeară, nu vor trage nici un folos din ușurările cari ar trebui să le dea ele tuturor cetățenilor, fără deosebire de lege și de limbă.

Vom arăta într'un alt articol, cari sînt scăderile acestor legi, și cum ele au să fie asupritoare pentru noi, ear' nu ușurătoare.

Brutus.

Școale militare maghiare. Încă o dorință a Maghiarilor șovinisti e pe cale de a să împlini. Ministrul de honvezi, baronul *Fejérváry*, a substernut zilele trecute dietei maghiare un proiect de lege despre școalele și academia militară maghiară, care a fost primit cu mare bucurie din partea patriotilor. Unele foi sînt de părere, că aceasta e o concesie din partea Coroanei, numai ca deputații maghiari să voteze urcarea *cuotei*. Ori-cum ar fi, dar' prin aceasta Maghiarilor li-se deschide calea maghiarisării și pe terenul militarismului.

Aceasta o arată și ziarul politic-militar din Viena *Reichswehr*, zicînd, că prin academia militară maghiară se pregătește *honvedisarea întregii armate austriace*.

Congresul sêrbesc. În foaia oficială (a țerii) din Sâmbăta trecută a eșit rescriptul Monarchului, prin care congresul bisericeii gr.-or. sêrbești se concheamă pe 11 Iulie (29 Iunie v.) la *Carloveț*. Rescriptul sună astfel:

La propunerea prim-ministrului meu maghiar las, ca congresul național gr.-or. sêrbesc să se adune pe 11 Iulie (29 Iunie) la *Carloveț* și impun de datorință congresului ce e convocat, ca pe baza articolului de lege IX. din anul 1868, să ia în desbatere în prima linie proiectele privitoare la statorirea organizării bisericeii naționale gr.-or. sêrbești. De comisar regesc denumesc pentru acest congres pe baronul *Fedor Nicolics* de Rudna, sfetnicul meu, membru pe viață al casei magnaților, și imputernicesc pe ministru-president maghiar să-și predee aci alăturata instrucție, spre urmare. Rescriptul sunător la adresa numitului meu comisar regesc îl alătur aci, provăzut cu subscrierea mea. Dat în Budapesta la 20 Maiu 1897. Francisc Iosif m. p. baron Bánffy m. p.

Irlandezii nu sêrbează. În curînd se va ține iubileul de 50 de ani de domnie a reginei Angliei împreunat cu mari sêrbări. Poporul irlandez însă nu va lua parte la sêrbare și să folosește de acest privilegiu pentru de a-și arăta de nou nemulțumirea față de stările ce li-sau făcut din partea Englezilor. Deputații irlandezi din parlamentul Angliei, au făcut un proiect de memorandum, în care sînt înșirate toate plîngerile poporului irlandez atât de greu vătămă în drepturile sale, împedecat în desvoltarea sa materială, și urmărit și pentru religiunea sa, — pe care-l vor subșterne

parlamentului, cu declararea că irlandezii nu au motiv a sêrba iubileul regin și nici nu vor lua parte la sêrbările ce se arangia cu acel privilegiu.

Hotărîrea aceasta este la loc, aci nime nu poate cere dela un popor nedrept, ca el să se veselească dimpreună cu apăsării sei.

Cum lucră EMKE. Z. ul Bud. Hirlap« dela 30 Maiu c. publică un toarea notiță primită dela Ciangăii din Bucovina.

EMKE își întinde puternica sa mână și peste Carpați la satele fraților Ciangăi, ce cari îi ajută și spriginește în toate afacerilor. Nu se fac reparări de biserici sau de școale, ca să nu cerem ajutor dela EMKE; pentru școale ne dă cărți de ani de zile, ear' acum a luat asupra sa sarcina de a procura pe seama satelor maghiare de Ciangăi din Bucovina pomi roditori.

Această știre ne arată de nou, cu câtă grije și socoteală lucră EMKE! Unde se află numai o sfărmitură de nație ungurească, ea se grăbește a-i tinde ajutor, ca să poată ființa și înainta.

Pecătoșenii între Unguri.

Zi de zi se dau în vileag tot mai multe pecătoșenii de ale acelora dintre Unguri, cari se cred singuri chemați a stăpâni țeara noastră și popoarele ei, cum înșiși vreau.

Acum de curînd o nouă pecătoșenie, pe cât de uimitoare, pe atât de scârboasă, s'a dat pe față, spre a se înșirui la lungul rîvaș de păcate ce fără pic de rușine le sêvrșesc așa numiții nostri „stăpânitori“.

E în jidovita Iudapișta un fel de teatru, la care domnișoare frumoase și cu bun graiu cîntă și joacă, spre plăcerea și desfătarea „domnilor“ de pe acolo.

Și atât de mult țin stăpânitorii nostri la acel teatru, încât îi dau chiar și ajutor din visteria țerii, și încă aproape 500,000 florini, bănișori din munca și sudoarea noastră, a cetățenilor nemaghiari, cari datorințe avem berechet față de stat, drepturi însă c'an palmă!

Mai marele acestui teatru era până deunăzile un baronaș ungur, *Nopcsa Elek*,

Din Sas-Sebeș.

Culese de *Andrei Opincieriu*.

Frunză lată stă pe baltă
Bine mi-a fost mie odată
Dar' s'a 'ntors frunza pe tîu
Ș'a trecut binele meu.

Luceafăr de mează-noapte,
Spunei mândrii sănătate;
Luceafăr de cătră ziuă,
Spunei mândrii voie bună!

Țucu-ți gura om frumos
Drag ai fost la neamul nost.
Nici acum nu ești urât,
Numa te-ai cam sumețit.

Cea cu ochii mici și trași
S-o săruți să n'o mai lași,
Cea cu ochii mieruți,
Tot în gură s'o săruți!

De n'ar fi ochi și sprâncene
N'ar mai fi păcate grele,
Ci ar fi mai ușurele
Ne-am putea juca cu ele.

Din giurul Sebeșului.

Culese de *Atan. Hinția*.

Pășerica de prin vie
Spune-ți badiului să vie
Deseară să mă-ntâlnesc
Guriță să-ți dăruiesc
Căi de mult badeo, de mult
Tot cu vorbe m'ai ținut!
Și-mi ziceai că mă iubești
Dar' acuma te ferești.
M'ai lăsat, nu mai iubit
Focul de m'ar fi pârliț.

La păruțul din sat,
Fetele s'au adunat,
Ce să ne facem surate
Că băeții cum să-nalță
Toți de neveste se-acață!
S'alergăm pest' arături,
S'adunăm fermecături
Pe ficiori să-ți fermecăm
De ele să-ți desbarăm,
Să ne iubească pe noi
Și acum și mai apoi.

Câte erburi pe hotară
Nice una nu-ți amară,
Ca badea de-a treia oară.
Te țipă pe ușă afară
Și-ți dă pumni de cheltuială.
Dar' badița cel dintăiu
Te bate și te sfădește
Pe urmă își bănuiește.

Măritam'ăș să nu șed
Numai capul să nu-l ved
Câmpul să-l vadă bărbatul
Eu să mătur, s'astern patul
Să pun oglinda 'n fereastră
Să ved bine-mi stă nevestă.

Din Têrnova.

Culese de *Petru Ghejtu*, june.

Frunză verde de bujor
Am fost pus gînd să mă-nsor
După Paști în sêrbători
Cînd e câmpul plin de flori
Dar' mă ia neamul cătană

un renegat, ai cărui strămoși au fost nobili de mândra viță românească.

Și despre acest baronaș, care mai e și deputat în cercul românesc al Orăștiei, s'au dat la iveală lucruri dintre cele mai urite și mai rușinatoare.

De curând baronașul Nopcsa a aruncat din post pe o cântăreață, femeie căsătorită, care aproape 20 de ani a stat în slujba teatrului. Ba, ce e mai mult, baronașul n'a spus cântăreței de ce a dat-o afară, ear' când aceasta l'a provocat prin foi să spună cauza, el a răspuns, tot prin foi, că a dat-o afară din slujbă, pentru-că e deja bătrână. La această cântăreața s'a făcut foc și pară și a scris prin foi aducând dovezi, că nu pentru-că e bătrână, ci pentru-că e cinstită, de aceea a dat-o baronașul din slujbă. A urmat apoi un potop de desveliri care de cari mai urite despre ticăloșiile, ce le făcea baronașul Nopcsa la operă. Atât cântăreața dată din slujbă, cât și alte cântărețe mai tinere au spus în gura mare, că baronașul se purta în chip necinstit cu fetele dela teatru, căuta să le cumpere cu bani, cerca să le ducă la el acasă și pe la prietenii lui și câte alte fapte de acestea scârboase. Ear' dacă fetele nu se învoiau, baronașul nu le ridica leafa și le necăjia în fel și chip.

Desvelirile aceste rușinoase s'au scris pe larg în foile ungurești, ba s'au adus chiar și în dietă. Astfel la urma urmelor nesfiutul baronaș a fost silit să se retragă din slujba înaltă ce ocupa la teatru, deși prietenii sei, oamenii dela stăpânire, într'o batjocură de cercetare, chipu contra lui, l'au aflat — curat ca soarele.

Așa se poartă stăpânitorii nostri cu prietenii lor: întâiu îi ocrotesc, ori-câte păcătoșenii ar săvârși, ear' când nu mai pot ascunde aceste păcătoșenii, atunci îi scot — curați ca soarele!

Ei bine, omenie și cinste e asta?!

sc.

N'ar mai fi de el pomană
Căci când fui la fete drag
Mă jură neamțul sub steag,
Sub steag negru gălbior
Să-mi treacă vieța-n dor
Sub steag negru de mătasă
Nu știu când mai vin acasă,
Că-i lumea toată-nvrăjbită
Și așa-mi zise a mea inbită:
„Tu te duci bădiță-n lume
Și nu-ți mai aud de nume
Nu știu dacă mai trăești
Și la mine mai gândești,
Ba mândruță draga mea
Tu de loc vei izăfla
Căci eu carte îți voi scrie
Carte 'ntoarsă 'ncornurele
Scrisă cu mult dor și jale,
Slove negre, carte albă
Ca să-mi fii mândră de treabă,
Și voi scrie-o cu suspin
Să m'astepti până când vin.

Adunarea „Asociațiunii transilvaue“.

„Tribuna“ scrie următoarele: Să știe că în estan adunarea „Asociațiunii“ se va ține la Mediaș. Fruntașii români din Mediaș și giur fac deja pregătiri pentru această adunare, ce se va ține, poate tot la 27—8 August n., ca de obicei.

Di Dion. Roman, avocat în Mediaș, a fost ieri aici pentru a lua înțelegere cu membri comitetului asupra programului. Deși nu e statorit încă programul, putem spune, că se proiectează: o mare petrecere populară, la care se ia parte țerani și țerance din toate comunele din giur, apoi o expoziție de industrie casnică națională, un concert al reuniunii de muzică din Sibiu și un bal. Deși puțini la număr, fruntașii români din Mediaș fac pregătiri pentru de a pute primi mii de oaspeți. Dacă timpul și împregiurările vor fi priincioase, adunarea din estan va fi interesantă. Cât despre ședințele oficioase, aceste se vor ține în sala cea mai mare, ce o are Mediașul, pentru-ca se poată fi de față public cât mai mult. Punctul cel mai de frunte va fi cel al statutelor schimbate, dacă până atunci nu va veni cumva întărirea lor dela guvern. Între altele vor mai fi de ales doi membri în comitet, unul în locul repositului Hannia, altul în locul dlui Dr. A. Frâncu, care a abzis, precum se știe, pentru schimbarea titlului „Asociațiunii“.

SCRISORI.

Frumos!

De pe riul-Gurghiului, 25 Maiu n.

Stim. Domnule Redactor!

S'a scris aproape prin toate foile românești despre volnicia fisolgăbirului din Reghin prin care cu puterea a șters cuvântul român de pe frontul școalelor din Hodac, deși preoții s'au împotrivit cu toate puterile.

Hodacul și Ibănești sunt două comune românești, mari și frumoase, așezate de amândouă părți ale râului. Din timpuri îndepărtate se întrec pe sine aceste comune întru zidirea de biserici și școale frumoase. Astăzi sunt școale frumoase în amândouă comunele. Biserici frumoase în Hodac; în Ibănești acum se zidesc.

Călătorind prin aceste comune, la cele-ce am văzut am făcut următoarea asemănare:

În Hodac se luptă inteligența pentru a susține cuvântul „român“ pe frontul școalelor — în Ibănești împodobesc școalele cu table de: m. k. anyakönyvvezető, közegyzői iroda etc. Trecând pe lângă școalele din Hodac îți fac înfășoșarea de adevărate clădiri pentru luminarea poporului, în Ibănești vezi prin ferestri cocoșii și găinile notarului, în sala cea mare de învățământ porcii lui, prin curtea școalei în loc de aparate de gimnastică rimături de porci și altele. Ferestrele le împodobesc cu hamuri, frâuri și altele.

Pe cât de frumoase sunt zidirile, pe atât de cu rărbă se întoarce trecătorul, văzând lucruri atât de „frumoase“.

Se așteaptă mult dela preotul capelan nou ales, care cu mare dor e așteptat.

DIN LUME.

Președintele republicei franceze la Petersburg.

Este știut, că Rusia și Franca au de mai mult legături prietenești. După-ce Maiestatea Sa Monarchul nostru a mers la Petersburg, dușmanii acestei legături dintre cele două țeri, au lătit vestea, că prietenia aceasta s'a rupt. Aceasta știre însă nu e adevărată, căci prietenia se susține și mai departe. Drept dovadă este,

că președintele republicei franceze dl Faure va face o vizită în vara aceasta Țarului. Visita se va întâmpla în luna Iulie. Dl Faure va petrece opt zile în Petersburg, având mergerea lui însemnată politică.

Curți cu jurați în Siberia.

Guvernul rusesc a introdus curțile cu jurați în Siberia.

Ministrul de justiție rusesc, Muraviev, a plecat la 21 Maiu, la Siberia, spre a fi însuși de față la inaugurarea curților cu jurați în această parte a împărăției rusești și a presidia în persoană la cea dintâiu pertractare înaintea curții cu jurați siberiane, în orașul Inkutsk. Foile liberale rusești scriu cu multă însuflețire despre ministrul lor de justiție, preamărind pe actualul Țar.

Vieța și faptele

lui

Stefan Vodă

cel mare și bun, domnul Moldovei
1457—1504

de George Cătană, învățător.

(Urmare.)

Atunci se auziră afară bubuitul tunurilor, sunetul musicelor și glasul de bucurie al poporului.

Trei zile tinură veselile, în care timp Stefan își alese sfetnici și dete ranguri la boerii diregători. După aceasta Domnul sta pe scaunul domnesc și fiecare ceată de boeri trecea pe dinaintea lui și i-se închina. Astfel trecură velilogofetii de țeara-de-jos, velivornicii de țeara-de-jos, părcălabul de Hotin, părcălabul de Neamț, de Cetatea-nouă, de Suceava; velipostelnici, velispătari, velipăharnici, velivistieri, velistolnici și velicomși. După aceștia veniră: vornicul doamnei, cupariul, vătavul de păharnicie, vătavul de stolnicei, cei doi vătavi de aprozi, cel de tîrg și cel de curte. Apoi credincorul, cămărașul, vătavul de copii din casă, becerul, pivnicerul, toți urmați de oamenii ce ei cărmuiau. Veniră încă: velicăpitanii de Suceava, de Iași, de Codri, de Coțman, de Soroca, de Tecuciu, de Roncea, de Dorohoi, de Covurlui, de Dorobani, Polcovnicul de curte, ajutorul lui, Căpitanul de Dorobanți, stolnicul de Casaci, căpitanul Hătmaniei, Agi, căpitanul doamnei ce avea steag de călărași și alții cu oamenii lor.¹⁾

Astfel se urcă pe tronul Moldovei Stefan-cel-mare.

2. Stefan prădează Pocuția, Ardealul, și cuprinde cetatea Chilia.

Îndată după-ce Stefan se sui pe tron, cel dintâiu lucru al seu fu a rîndui și a organiza armata. Deci oamenii scrise și-i împărți în cete de câte o sută, dând fiecărei cete câte un steag și o căpetenie numită «hotnog». Peste fiecare zece cete (1000 soldați) pune câte un căpitan.

¹⁾ Bolintineanu. Vieța și faptele lui Stefan-cel-mare pag. 13.

În capul armatei pune pe «marele Spătariu», ear' peste cetățile întărite pune câte un «Părcălab».

Afară de acestia Stefan mai de-prinde la arme și țărănimea învățându-o cum să se lupte și să apere moșia etc.

Dacă afla că vre-un țeran nu are săgeți, arc, sabie, pușcă, ghiulele și fuștile, sau că venia în tabără cu mâ-nile goale, îndată îi tăia capul.

După-ce își organiză Stefan astfel armata și puse întreaga populațiune pe picior de război, căuta ca să-și asigure și tronul, care era totdeauna mărul de ceartă, căci doritorii de a-l ocupa găsiu sprigin printre boerii țerii și mai ales printre străini și astfel se nășteau răsbelele civile, aceste boale cari aduc atâta rău asupra țerii.

2. Cetatea Hotin cu vama și cu moșiile dimpregiur se rêmână ca și până atunci în stăpânirea Polonilor (fiind zestrea Mariei, soția lui Iliș Vodă).

3. Petru Aron se nu aibă voe a petrece acolo sau a se pune în înțelegere cu boerii și se nu se aproprie de Moldova decât până la Smotriț.

4. Boerii fugiți cu Petru se pot întoarce și-și pot căpeta înapoi satele și boieriiile.

5. Comerțul va fi liber între amândouă țerile.

6. Domnul Moldovei făgăduiește ajutor regelui polon contra păgânilor dar' și regele trebuie să-l ajute și să-l apere ce pe un supus al seu, după obiceiul vechiu. ¹⁾

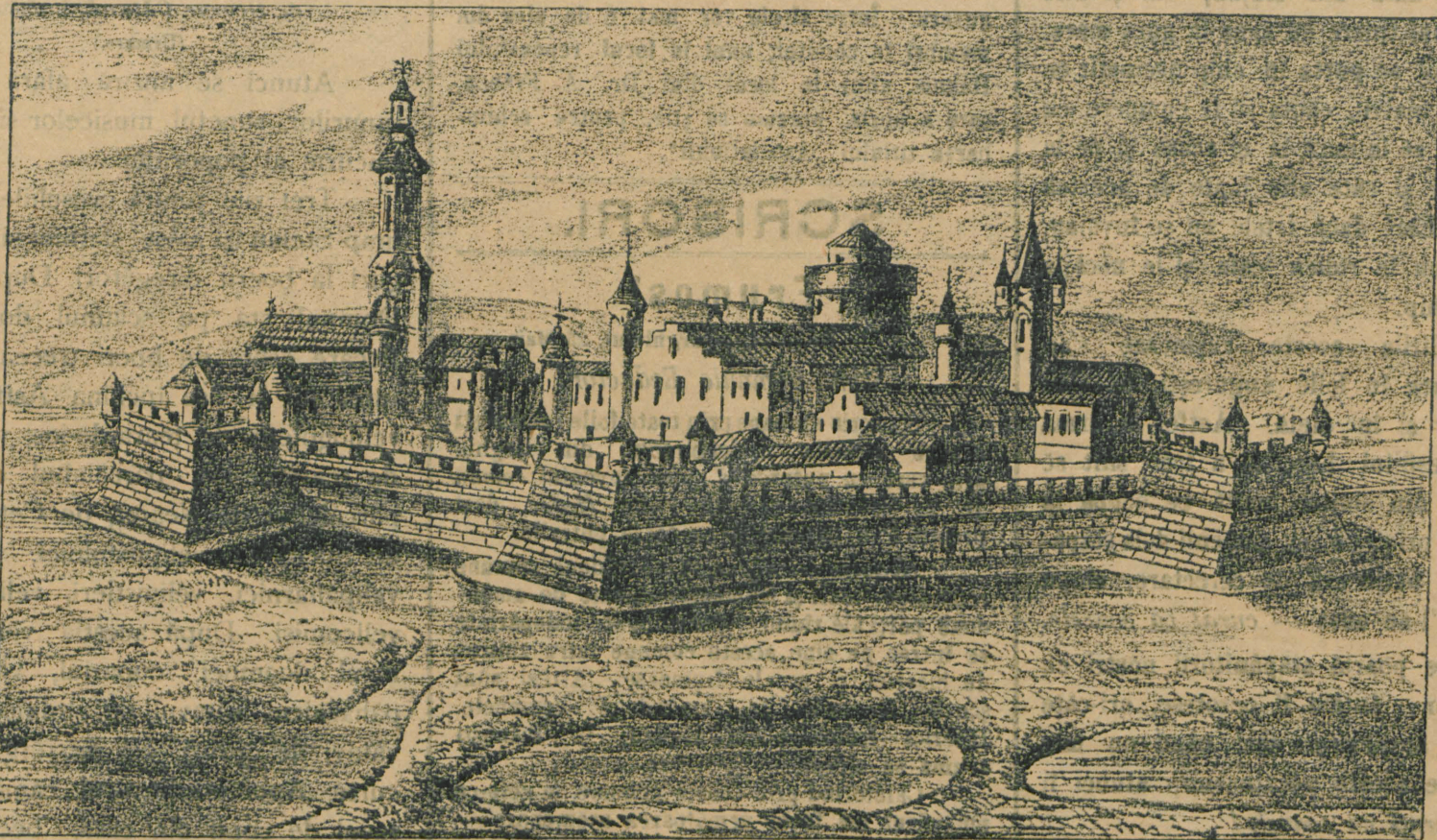
¹⁾ G. G. Tocilescu. Manual de Istoria Română pag. 141. (Va urma)

Dar' pildele strămoșilor au fost urmate de nepoți și strănepoți. Îndată-ce greutatea vremilor a trecut și țeara a devenit liberă, s'au ridicat pretutindenea zidiri și palate pompoase, vrednice de o țeară liberă și neatirnată.

Din monumentele trecutului înfățișăm cetitorilor ilustrația curții domnești dela Iași, din anul 1600.

Aceasta curte veche a fost așezată pe malul râulețului Bahlui, și după-cum vedem, era încunjurată cu zidiri și întărituri, și provăzută cu turnuri și turnulețe pătrate și rotunde, așa că ea avea înfățișarea unui castel sau cetățue întărită. De aceasta era lipsă, căci nu arare-ori țeara era cutrierată de cete de Turci și Tătari, de ale căror loviri domnii români voiau să fie asigurați prin întăriturile curții lor.

Ea ne arată cum se zidea și întocmea curtea Domnilor români pe vremea lui Mihai-Vodă-Viteazul.

Castelul sau curtea domnească dela Iași, pe la anul 1600.

Astfel Petru Aron după-ce fu învins la «Orbic» fugi în Polonia, unde căuta feluri de mijloace prin cari ar pute răsturna pe Stefan spre a ocupa el earăși tronul Moldovii. Stefan știa aceasta, deci ceru dela Cazimir, regele Polonilor ca să-i dea în mână pe rivalul seu. Cazimir însă nu se învoi la aceasta. Atunci Stefan supărat porni cu oastea asupra lui și pradă prin foc și sabie, Pocuția și Rusia și multă stricăcinne făcu Polonilor. Văzând Cazimir că cu Stefan nu-i de glumit, trimise soli de pace la Cazimir și încheiă în luna lui Aprilie 1459 și un tractat cu Stefan Vodă cu următoarele condițiuni:

1. Toate certurile, războaiele, jafurile, focurile și vărările de sânge între Polonia și Moldova se inceteze cu desvârșire și se nu se mai repete cumva.

Curți domnești.

— Curtea domnească dela Iași, pe la anul 1600. —

— Vezi ilustrația. —

Cu toate greutățile și nestatornicia, în care se aflau în trecut țerile române din pricina năvălirii oardelor păgâne, domnii și boerii mari ai țerei ridicau pe la orașe și pe la moșiile lor, zidiri mari și pompoase. Așa adese-ori se amintesc prin scrierile din veacurile trecute palaturile sau curțile Domnilor români dela Târgoviște, București, Suceava și Iași etc., apoi curțile unor boieri mari, precum și bisericile și mănăstirile.

Multe din aceste zidiri, mai cu seamă cele aflătoare pe la orașe, au fost dărimate și arse în războaiele, ce s'au încins pe pământul românesc, pe când mănăstirile dela țeară și de prin văile Carpaților, mai ferite din calea năvălitorilor, au rămas nedărimate, străbătând veacurile până în zilele noastre și vestind puterea și evlavia creștinească a strămoșilor.

Înlăuntru zidurilor întărite se aflau casele Domnului țerii și ale Doamnei, apoi biserica curții, spătăria sau sala tronului, salele sau odăile pentru sfatul țerii, vistieria cu banii țerii ș. a. Peste case se ridicau turnuri și turnulețe, din cari se putea vedea bine apropierea dușmanilor de oraș și mișcările lor.

Înlăuntru acestor zidiri se petreceau une-ori ticăloșii chiar și crime dar' a stăpânit prin ele adese-ori și virtutea și vitejia adevărată, care ridica falnic vaza numelui de Român.

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Sfat.

Trei lucruri se nu-ți areți: deșteptăciunea înaintea prostului, bogăția înaintea săracului, bucuria înaintea celui care plânge.

PARTEA ECONOMICĂ.

Recoalta fânului.

Cu privire la cositul fânătelor se porcede încă și acum greșit din partea multor economi; se fac adică greșeli prin aceea, că acest lucru de mare însemnătate nu se întâmplă la timp potrivit.

Atât cositul fânului cât și al otăvii are să se întâmple atunci, când ierburile se află în floare, căci pe timpul acesta ele sunt pline de suc (must) nutritor și numai cu chipul acesta putem dobândi un nutreț întru toate bun și adevărat prețios.

Dacă întârziem cu cositul, tot sucii se prefacă în sămânță; zaharinul, una din materiile cele mai nutritive, ce se află în ierburi, se uscă și se prefacă în alte materii, puțin nutritive, firele de iarbă și ele îmbătrânesc și devin mai mult lemnoase și în urmă materia cea mai prețioasă numită „*portein*“ încă se pierde, trecând în sămânță; ear' din pricina aceasta căpătăm un fân rău și fără de preț.

Dar' mai e la mijloc și alt rău, întârziind cu cositul fânului și așteptând cum zic mulți plugari, până-când iarbă se scoate de ispravă. Și acest rău e, că prin întârzierea cu cositul fânului, se întârzie și creșterea otăvii, căpătând astfel o recoaltă slabă și în otavă.

Cele numite până aici sunt motive destul de însemnate pentru a ne aduce la hotărîrea: că cositul fânului să-l facem, când ierburile sunt în floare.

Mulți economi așteaptă cu cositul fânătelor, până-când ved, că ierburile produc sămânță, crezând că prin scuturarea acesteia se reînnoiește țelina. Părererea aceasta este însă greșită, pentru-că înfrățirea țelinii nu se întâmplă prin sămânță, ci prin îngrigirea trebuincioasă, ce este de a se da fânătelor s. p. prin gunoit, prin grăpatul de muschiu și mușnoaie ș. a.

În felul acesta țelina înfrățeste din rădăcini; ear', ce privește sămânța, aceasta se perde în pusti, căci nu poate să ajungă în pământ roditor, fiind împedată chiar prin țelina, unde cade și unde rămânând la suprafața pământului, se uscă. Deși din milioanele de boabe de sămânță unele vor ajunge și în pământ roditor, totuși aceasta e o răsplătă prea neînsemnată, față de pagubele, cari ni-se trag din întârzierea cositului.

Tot așa de greșită este și întârzierea cu cositul otăvii până la timpul când, ne mai având iarbă când să crească cât de cât, pământul fânătelor rămâne gol, străbătând mai cu înlesnire viforele de iarnă la rădăcini și degerându-le. În modul acesta recoalta din anul viitor va

fi încă și mai slabă și lipsa de nutreț mai simțită.

De sine se pricepe, că recoalta fânului se îndrepteză după climă (umblarea timpului), precum și după felul cum se poartă economia, așa: la câmp, în șesuri, unde pământul este mai cald, cositul se va face de pe la începutul lui Iunie până către 15 a acestei luni. Pe moșiile comasate și pe locurile, unde nu pasc vitele primăvara, cositul se poate întâmpla chiar și pe la sfârșitul lui Mai. În ținuturile muntoase însă, fiind locul mai rece, se va cosi pe la sfârșitul lui Iunie.

Dar' nu numai cele zise până aici sunt dătătoare de măsură pentru câștigarea unui nutreț bun și adevărat prețios, ci și altele, o mulțime de împregiurări, cari descriindu-le aici, în marginile acestui tractat, am merge doar' prea departe.

De aceea ne restrîngem a arăta că, pe lângă cositul la timp potrivit, mai e hotărîtor pentru facerea unui fân întru toate bun cum și când se uscă acela.

Nimic nu-i strică nutrețului mai mult, ca ploaia ce dă îndată peste iarbă de curând cosită și ținând timp mai îndelungat. Aceasta scoate toată vlaga dintrânsa, lucru care îl știe fiecare plugar. Chiar pentru aceea e un mare noroc, când timpul încă e bun pentru uscarea și căratul fânului.

Dar' tocmai un astfel de timp e mai greu de a-l nimeri. Pe oameni i-a învățat însă nevoia a face nutreț bun și pe timp ploios, ear' de altă parte și cu puțin cheltueli.

Gătirea fânului negru.

Gătirea fânului negru este încă puțin cunoscută, ceea-ce e un lucru foarte păgubitor, căci acest fân e un nutreț mai bun, mai gustos și mai nutritor ca fânul verde; ear' cu facerea lui nu atărnăm de umblarea timpului, putându-l găti și pe timp ploios.

Cositul se întâmplă ca de obicei. Locul, unde voim să facem claca de fân, îl întocmim astfel: luăm 8 prăjini de câte 5 metri de lungi, le băgăm de câte un metru în pământ și în depărtare de câte 4 metri una de alta, îngrigind să căpătăm prin așezarea lor un patru unghiu regulat. Acum de giur împregiur se bat două trei rânduri de scânduri, închizând astfel locul dintre stâlpi.

Firește, pentru fân mai puțin se poate găti locul și numai cu ajutorul a 4 prăjini, puse în depărtare tot de câte 4 metri și în formă de patru unghiu.

În partea de desupt se pune un așternut de paie și după aceea se cară iarbă cosită din proaspăt și rând pe rând se aruncă în numitul loc, unde lucrătorii anume o așează din margine în margine în pături nu prea groase și egale (într-o formă), călcând de-arîndul, cât se poate

și grijind ca firele de iarbă să se așeze de-alungul ghemuite, ca aerul să nu poată străbate printre pături. Nu e bine însă, ca cei-ce calcă iarbă să aibă cuie de fer sau potcoave la încălțăminte.

Umplându-se astfel locul dintre scânduri sau blane, aceste se ridică mai însus și lucrul se urmează mai departe până se isprăvește clăia. De încheiere se pune un rând de paie în grosime de $\frac{1}{2}$ de metru. Aceste încă se calcă cât se poate de bine și în urmă se face, tot din paie, virful recerut ca de obicei.

La facerea clăilor sau jirezilor e încă de a se mai băga în seamă, ca să nu fie prea mici, pentru-că cu chipul acesta încălzirea ierbii nu se întâmplă din destul și umezeala din iarbă se perde pe încetul, ridicându-se la virful clăii ca mucezală (înfloritură).

Măsura potrivită pentru înălțimea unei clăi este cel puțin 2 metri și cel mult 6—7 metri.

Iarbă astfel așezată în clăie, la 2—3 zile începe a se înfrământa și dospirea aceasta ține timp de 2—3 luni, când nutrețul e gata. În timpul dospirii clăia trebuie să rămână neatinsă.

Fânul negru, gătit cum s'a arătat mai înainte, este un nutreț nu numai bun, pe care îl mănă cu mare plăcere toate vitele, ci întrece cu mult fânul uscat la soare, căci prin dospire părțile lemnoase, cotoarele se frăgezesc și devin mai ușor de mistuit și mai nutritive.

Dar' și alt favor mai putem avea gătind fânul în chipul acesta.

Cine produce fân puțin îl poate înmulți așa, că printre păturile de iarbă punem câte un rând de paie, cari prin dospirea ierbii se înmoaie, primind gustul și mirosul ierbii; totodată, primind și din mustul ierbii, devin nutritive, vitele le mănă cu plăcere, ear' economul are privilegiu de a-și înmulți nutrețul.

Credem că motivele aici aduse vor îndemna pe economi a face și dinșii încercări. Cei-ce au făcut odată probe nu se mai lasă fără astfel de fân.

(După *economul Beyse*).

Mașinile în economie.

Plugul și „sapa de lemn“ în decursul veacurilor s'au prefăcut în mod foarte însemnat, înlocuindu-se lemnul cu ferul. Și nime nu poate tăgădui bunătatea acestor din urmă.

Tot așa s'au îmbunătățit și celelalte unelte economice, mai născocindu-se și mașini fel de fel s. p. de sămănat, de săpat, de secerat, de imblătit, de cernut, de sfirmit ș. a.

Unele din aceste mașini s'au introdus de-arîndul, în toate satele noastre, făcând foloase neprețuite s. p. mașinile

de imblătit și cele de cernut; astfel că imblăciile au eșit mai cu totul din folosință, cu toate că la ivirea printre noi a mașinilor de imblătit toți aveam nedumeriri cu privire la bunătatea lor și dacă ne-am pune acum să calculăm folosul, ce ele ne-au adus, am afla că acela e foarte mare.

În economiile mari se întrebunțează azi toate mașinile numite mai sus și încă multe altele — dar' toate cu mult folos. Tot așa are să se întâmple și în economiile mici ale plugarilor noștri de pretutindenea.

Cu unele s'a și început ici-colea s. p. cu mașina de sămănat și săpat cucuruz, cu cea de tăiat nutreț ș. a. Rău e numai că introducerea lor se face prea pe încetul, ceea-ce ne ține în loc și ne pricinuește multe pagube. Pentru dovedirea acestei zise, să aducem numai o pildă în ce privește sămănatul grâului.

Sămănând cu mâna, cum se face la noi în toate satele, avem lipsă de sămăntă mult mai multă, decât sămănând cu mașina. Cu chipul acesta, în unele, locuri vedem sămăntă grămadă, pe când în altele numai cât trebuiește, ear' în alte locuri golite; ceea-ce însă, sămănând cu mașina de sămănat, nu se întâmplă.

Sămănând cu aceasta, grăunțele cad potrivit, la depărtare anumită și ajung în pământ la afuzimea cea mai priincioasă, pentru a pute răsar, adecă nici prea afund, unde se nu poată încolți, nici la suprafață pentru a fi mâncate de paseri sau altcum prin uscăciune expuse perirei.

S'a dovedit apoi, că prin sămănatul cu mașina se cruță din sămăntă și până la 30% adecă 30 la sută. Ear' de altă parte, că grăul sămănat în rind dă cu 30 la sută mai multe și mai bine dezvoltate grăunțe decât cel sămănat cu mâna; la cari se adaugă că grânele sămănate cu mașina cad mai rare-ori ca cele sămănate cu mâna și că nu capătă nici tăciune, nici nu încolțesc la spice.

Aceste toate adevărate fiind, urmează de sine, că trebuie să căutăm chipuri și feluri, ca cu ori-ce preț să ajungem la mașini de sămănat. Pentru-că, cu ajutorul lor, o să facem o economie de minune în grâu. Să zicem s. p. că locuitorii din o comună samăna cu mâna pe an 20 mii ferdele de grâu. Ei, cu mașina cruțând 30 la sută, ar avea să samene, în loc de 20 mii de ferdele numai 14 mii de ferdele și 6 mii de ferdele ar rămănea ca prisos. Ear' cu prețul acestora, câte lucruri bune nu s'ar putea face? Așa cum sămănam noi, să înțelege de sine, că mare parte din bucatele câștigate cu destulă trudă le dăm pământului în un mod din cale afară ușuratic, îngropând prin nepriceperea noastră o întreagă avere națională, care calculată peste tot în bani ar da milioane de floreni.

Și făcând astfel n'avem nici măcar mângăierea că, sămănând prea multă sămăntă, se adunăm grăunțe mai multe și mai bine dezvoltate, ci tocmai din contră.

Mașinile, ce e drept, nu sunt chiar ieftine dar' prețul lor se întoarce din sămăntă cruțată și din bunele recoalte în timp de cel mult trei ani, sămănând pe viitor, așa zicând, în cinste. Calea cea mai potrivită pentru procurarea lor, cum și a altor mașini, — fără cari numai e de trăit acum, când concurența e atât de mare, — ar fi înființarea de tovărășii agricole în fiecare comună. Astfel cu puteri unite s'ar putea duce la bun sfârșit și aceste lucruri bune, pe cari dintre singuratici numai cei de tot bogați le pot săvârși.

Prăsirea galițelor.

(Urmare.)

Folosul prăsirei galițelor. Nu știm hotărît timpul, când oamenii au început a imblânzi păsările sălbatice și a le ținea lângă sine ca animale domestice.

În tot cazul se vor fi folosit oamenii și în timpurile cele mai vechi de ouăle paserilor sălbatice ca nutremânt, când oamenii trăiau din vânatul dobitoacelor sălbatice și din pescuit. Cu înaintarea culturii au început oamenii a imblânzi unele paseri și a le ținea pe lângă locuințele lor, pentru-ca să aibă ouă; și așa au devenit cu încetul rațele, găștele și soiurile de găini animale de casă.

Urma cea dintâiu în scris despre sburătoare imblânzite o aflăm în biblie, unde ni-se spune, că tata Noe a dat drumul unui porumb, care 'i-a adus creanga de olivi.

Din știrile ce le avem despre religia Israelitenilor, Grecilor vechi și Romanilor, aflăm, că cele mai multe soiuri de sburătoare folosite acum erau cunoscute cu multe veacuri înaintea lui Christos. Porumbii și găinile se întrebunțau ca daruri religioase plăcute.

Romanii cei vechi țineau pe timpul când domneau peste toată lumea pe atunci cunoscută, o sumedenie de galițe. Ei aveau cotețe mari anume făcute cari le numeau »Ornithones«. Într'acestea erau deosebite galițe de lucș și de folos. Avem și cărți rămase din acele timpuri, cari descriu mai pe larg prăsirea porumbilor și a găinilor. Romanii exportau multe soiuri de galițe și în provinciile ocupate de ei, și așa se susține în poporul nostru credința, că găinile cunoscute aci sub numirea găini ardelenene, golașe la grumazi, sunt aduse în Dacia de Romanii biruitori.

Cu descoperirea Americii la 1492 prin Columb am căpătat în Europa mai multe soiuri de galițe până atunci necunoscute, îndeosebi trebuie să amin-

tim curcanul, care s'a transportat de acolo la începutul veacului al XVI-lea și de a cărui mărime mult se mirau Europeanii.

Prăsirea cu judecată și de folos s'a început numai de vre-o câteva zeci de ani, de când adecă avem mai bune mijloace de comunicație, prin care s'a ușurat schimbul soiurilor mai bune și nouă.

Mult putem mulțumi pentru dezvoltarea priincioasă a prăsirei galițelor reuniunilor agronomice, ba în unele țeri și stăpânirilor, cari se interesează de înaintarea și lățirea prăsirei galițelor.

Economii încep a se interesa tot mai mult de soiurile folositoare de galițe, ba în timpul din urmă prăsirea lor se lățește atât în comunele rurale, cât și în cetăți; mic și mare, june și bătrân, săracul și bogatul, toți au o desfătare în prăsirea lor. Tocmai pentru aceasta avem cu toții datorință a lăți tot mai tare la poporul român prăsirea galițelor, căci sburătoarele și înainte de toate găinile ne dau mijlocul de traiu cel mai sănătos și cel mai puternic prin oul de care se folosește atât bogatul cât și săracul la nutrirea de toate zilele; tocmai așa trebuie să ne închipuim o culină fără ouă, ca una, din care lipsește sarea. Oul ne este de multe-ori singurul nutremânt de care se pot folosi atât bolnavii, cât și cei sănătoși; pe lângă aceasta mulți industriași întrebunțează în meseria lor mai multe milioane de ouă, îndeosebi cei-ce fac prăjituri, fotografii, dubălarii, țesătorii de stambă și altele.

După-ce în multe privințe ouăle nu se pot înlocui cu alte materii, să înțelege de sine, că în unele țeri atâtea ouă se întrebunțează peste an, încât oamenii au lipsă de-a le aduce din țeri străine, așa de exemplu în Anglia peste jumătate din ouăle întrebunțate acolo se aduc din Francia, Belgia și Olanda. Numai singură Francia duce din ouăle sale în Anglia pe an cinci până în șese sute milioane de ouă și capătă pentru ele pe an un venit de 25—30 milioane franci, cu toate că numai în Paris se întrebunțează pe an 150—200 mii de ouă. Nici Germania încă nu produce pe an atâtea ouă, de câte are lipsă și așa trebuie să aducă ouă îndeosebi din Italia, Galiția și Tirolul de miază-zi în preț de 40—50 milioane de marce*). În Italia sunt neșuțătorii de export, care în fiecare zi duc vagoane pline de ouă și galițe. Tot așa se duc în timpul din urmă de pe șesul Ungariei mai multe vagoane, anume întocmite pentru exportul galițelor atât vii, cât și omorite. Așa trebuie să ne

*) O marcă e de 60 cr. după banii noștri.

nisuim ca și poporul nostru să ajungă odată starea aceea mult dorită, când pe lângă că va mulțumi trebuințelor noastre, se poată exporta galițe atât vii, cât și omorite, ba și oue și așa se poată câștiga pentru sine din țeri străine milioanele cele multe de floreni, cari le capătă până acum numai alți conlocuitori mai iscusiți în prăsirea galițelor.

Ouële au bună trecere în ori-ce timp și în ori-ce loc. Ouële, ce le capetăm dela găini, în fiecare zi le putem preface în bani gata. În multe locuri, dar' îndeosebi pe sate putem să întrebuițăm oul în locul banului, prin ce putem suporta în fiecare zi trebuințele casnice mai mărunt. Venitul de fruntă din vânzarea de oue cade tocmai primăvara, când plugarul abia mai are de vânzare alte produse.

Tocmai așa este carnea galiței o mâncare bună și plăcută; galițele de tăiat se cumpără în măsură mare pe la ospetării și birturi; pentru aceasta are poporul nostru datorință ca să producă pe an cât mai multe galițe.

Dacă luăm în băgare de seamă, că ce iute și ieftin putem prăsi puii de galițe, ce ușor îi putem vinde și față cu carnea vitelor ce scump îi putem prețui, este destul ca să ne încredințăm, că prăsirea galițelor ce mari foloase ne aduce. O găscă neîngrășată, dar' bine ținută, cântărește 5 kgr. și are preț cel puțin de 3 fl.; adevărat greutatea unui kilo 60 cr. O rață cam de 1½ kgr. în calcul de mijloc 1 fl. 20 cr., ½ kgr. reprezintă 33 cr. Un puiu tinăr care abia cântărește ½ kgr. se plătește cu 35—40 cr. dimpotrivă carnea de bou costă ½ kgr. cântărit viu 16—18 cr. carnea de vacă 14—18 cr. carnea de porc 20—23 cr. carnea de vițel 19—20 cr. Carnea galiței este în asemănare cu altă carne mai de preț și se poate produce mai ușor și mai ieftin. Prăsirea galițelor este mai ușoară, pentru-că se îngrășe mai iute, este mai ieftină, fiindcă nutreământul galițelor e cu mult mai felurit și în partea cea mai mare și mai ieftin, decât nutreământul, care-l întrebuițează plugarii nostri pentru ținerea celorlalte vite. Pe lângă aceasta atât la îngrășarea galițelor, cât și la creșterea lor se așează pe oase cu mult mai iute și mai multă carne, decât la alte animale. O găină bună de mâncare în vîrstă de 4—5 luni, o rată bună de 7—8 luni, o găscă de primăvară de 8 luni o putem deja duce la tîrg, spre vânzare, pe când o vită de tăiat, afară de vițel, are lipsă cel puțin de 1 an, ca să se poată desvolta bine în carne.

(Va urma).

Iuliu Bardosy.

Știri economice.

Împotriva beuturilor. În România la Iași s'a întemeiat acum de curînd o însoțire împotriva beuturilor, numită: *Liga română în contra alcoolismului*, a cărei singur scop este să lupte împotriva abuzului cu beuturile spirtoase. Dorim isbîndă!

Starea sîmînturilor. Ploile mari, furtunile și grindina au făcut în multe părți stricăciune în sîmînturi. Eată starea sîmînturilor din ținuturile locuite de Români și cele învecinate, după știrile, ce le are foaia economică oficioasă:

În *Ardeal* sîmînturile înfrățesc, ici-colo inșpică; peste tot ele se desvoaltă bine. Pe unele locuri grănele sînt grase, așa că se așteaptă multe paie, dar' puține grăunțe. Singur numai în comitatul Făgărașului, în cercul Șarcaia, se arată rugina la sîmînturi.

În ținuturile din *partea stîngă a Tisei* sîmînturile se desvoaltă și înfrățesc frumos. Pe locurile mai joase înșe, unde au fost prea multe ploii, se îngălbinesc și se strică. În *Ungaria*, de-alungul Murășului, încă e foarte multă ploaie; pe unele locuri sîmînturile sînt culcate la pămînt, ear' pe altele au îngălbinit cu totul. Rugina se lătește foarte repede. Mari pagube sînt din cauza ruginei în comitatele: *Cianad, Ceraș-Severin, Timiș și Torontal*. Între *Dunăre și Tisa* din cauza prea multelor ploii și a rîzelei, sîmînturile sînt slăbuțe: încep a îngălbini, a se rări și se ruginesc. Mai mult sufer sîmînturile pe șes.

Pe *țermul drept al Tisei* peste tot grăul e bine desvoltat. Puțin au stricat rîzelele dela începutul lunii carente. Pe unele locuri și mai ales la șes, au îngălbinit și s'au ruginit, pe când la deal sîmînturile mai bune s'au culcat la pămînt. În comitatul *Gömör* strică sîmînturile muscele din *Hessa*, ear' în comitatul *Ung goropișnițele*.

Împotriva peronosporiei. Comisiunea agricolă a comitatului *Sibiu* a hotărît a ajuta nimicirea *peronosporiei* în comitat și spre scopul acesta va da cu *prețul jumătate* 20 de pompe de stropit via la 20 comune din ținuturile unde se cultivă viile. O atare pompă costă cam 18—20 fl. și astfel comunele ar capeta-o pentru 9—10 fl. Comunele cari vor să fie împărțite de acest favor, au să se adreseze la comisiunea agricolă a comitatului până la 9 Iunie st. n. Despre împărțirea pompelor vor fi avisate comunele interesate. Despre acest favor vicecomitele avisează publicul prin publicațiunea sa oficioasă nr. 119, dela 21 Maiu, ce ni-s'a trimis și nouă.

Cultura napilor de zahăr. Fabricanții de zahăr au făcut deja pe la sfîrșitul lui *Aprilie* socoteala despre mărimea producției napilor de zahăr din deosebitele țeri. Din această socoteală ese la iveală, că în *Austro-Ungaria, Belgia, Olanda și Suedia* s'au sîmînat mai puțin napii de zahăr, ca în anul trecut, cu vre-o 80 mii de hectare și numai economii *Nemți* prăsesc mai mulți, ca anul trecut. Fabricile de zahăr înșe să sporesc. În anul 1896 au fost 711, ear' acum vor fi 783 de fabrici.

Starea napilor de zahăr e mulțumitoare. În multe părți s'a început săpatul de-a doua oară,

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonent 3600. Sora d-tale nu mai poate capeta nici o parte din averea răposatului ei soț, pentru-că s'a măritat de nou. Poate înșe să ceară ca zestrea ce a dus-o ea la casa bărbatului, se 'i-se dea înderăt, dacă va fi legat la timpul seu contract de căsătorie cu soțul ei. Întrebați deci de un avocat, care studiind cauza va putea să vă dea lămuririle cele mai bune.

Abonent 9245. Se cade să plătiți diurne protopretorului, pentru că iese la fața locului să vă dea licență pentru zidirea unei case noue, fiindcă așa prescrie statutul comitatului. Cât fac diurnele acestea, noi nu putem ști, pentru-că în fiecare comitat e altcum; de aceea faceți întrebare la vicespanul comitatului,

Abonent 1731. Dacă 'ți-s'a pus 8 fl. 50 cr. dare de miștie, e semn că tata ori moșul d-tale, are avere, pentru-că după averea și venitul lor se pune darea de miștie, ear' nu după venitul d-tale. Notarul comunal poate ajuta pe vre-o cale oare-care; înțelegeți-vă cu el.

D-sale J. R. în M. Uioara. Copila d-tale încă are drept la averea rămasă de răposata ei mamă, precum drept ai și d-ta. Dacă nu vor voi rudenii să 'ți dea de bună voe aceea ce 'ți compete, va trebui să începi proces. Până atunci înșe fă arătare la sedria orfană și cere ca ea să se îngrijască de partea fetei d-tale.

Abonent nr. 6108. Noi așa știm, că pretorului 'i-se cuvin diurne pentru asemenea lucruri. Cel puțin în unele comitate așa sună statutul. Ca se fi înșe pe deplin convins fă întrebare, cu gura ori în scris, la vicespanul comitatului.

Abonent 9206. Aceea ce cade din nucul d-tale în grădina vecinului e a vecinului, ear' nu a d-tale. Ști pentru-ce? Pentru-că nucul d-tale lătește umbra și în grădina vecinului și partea din grădină care se află în apropierea nucului, nu 'i aduce nici un folos. Nu începe dar' nici o ceartă și nici un proces pentru aceasta, căci îl perzi.

I. V. în Șepreș. Despre leacul împotriva boalei de porci sflat de *Perroncito* am scris și în numărul 20 al „*Foii Poporului*”. Am spus acolo, că acum să fac probe de altoire cu acest leac. Ministrul de agricultură a trimis leac de acesta la unele comune și privați, cari au cerut, dar' numai ca să facă probe, căci încă nu se știu sigur rezultatele. Cereți pentru comună prin pretorul d-voastre.

Domnului Nicolau L. în Vamă. Pentru stîrpirea furnicilor se întrebuițează mai multe mijloace, și anume: 1) o sponghie (burete) umedă, care se aibă multe găuri largi. Aceasta se presară cu zahăr pisat și se pune pe o bucătică de scândură în apropierea furnicilor. Aceste trag la zahăr, îngrămădindu-se în sponghie și pe scândurice, cari din timp în timp se aruncă în apă febinte. 2) În loc de sponghie se pot folosi oase unșuroase, pe cari încă se îngrămădesc furnicile, ce de asemenea sînt de a să opări. 3) Trunchii pomilor tot la 2 zile în partea din jos se ung cu cleiu de prins muște sau cu de cel de prins pasări. Furnicile, ajungînd la el, se prind și cu chipul acesta se imputinează. Acest cleiu se capetă mai în ori-ce boltă. Adus acasă se încălzește amestecat cu oleu de lemn, de în sau de sîmburi pentru a să mai subția și după aceea să urmează la ungerea pomilor. 4) Avînd pătlăgele, poți cerea și cu ele, ungînd partea de desupt a trunchiului și punînd pătlăgele pisate și lângă trunchiu.

Abonent nr. 2816. Arendașul are tot dreptul se caute după rachiul la oameni despre cari se știe că vând rachiul pe ascuns și poate se ia întregă beaură sub sechestru. Nu întreba că după care paragraf pentru-că nici d-ta și nici omul cu pricina, nu știți umbra cu paragrafi, ci dați iute lucrul la un avocat bun ca acesta să vă apere căci altcum o pățiți foarte rău. Chiar și numai împrejurarea, că rachiul s'a găsit îngrepat în pământ arată că omul e vinovat. De pedeapsă nu va scăpa, dar' un avocat bun îl va putea apăra ca să scape mai pe ușor.

D-sale T. în Paloș. Darea de venit și-o croește comisiunea, amăsurat treburilor ce le vei face cu vinderea beaurilor. Nu poate ști nime înainte că fiva 20 fl. ori apoi mai mult sau mai puțin. În celelalte nu are dreptate boltașul d voastră și voește numai să te lași de vinderea beaurilor.

Îndreptar

pentru întemeierea însoțirilor de cumpătare împotriva beaurilor spirituoase

lucrat de

Gavril Aluaș,

învățător și notarul însoțirii de cumpătare din Babța.
(Urmare.)

IV. *Câteva vorbe despre stricăciunea beaurilor spirituoase și cu deosebire despre epidemia rachiului.*

Am auzit zicându-se, că vinarsul nu strică Românilor, ba din contră, că le ajută la mistuirea bucatelor celor simple, cu care s'au îndatinat a se nutri.

Aceste zise însă nu-s vrednice nici de răspuns. S'au luat de cătră unii, — trebuie se adevărim — lucrarea cea umană în dispreț. Au fost însă și bărbați serioși, cari au scris, au propovedit în ziarele de aici și de aiurea multă durere contra vinarsului. Dar' o vorbă două și și câte o luptă, contra unui rău așa de lătit și atât de mare a perit fără urmă. De aceea poporul nostru nu că s'a mântuit măcar în unele locuri de acest rău, ci s'a lăsat a fi copleșit de acest rău și mai mult. Răul crește, e îmbrățoșat de cătră fie-care ființă română, din zi în zi, și așa mergem cu pași repezi cătră prăpastie. Urmează în sfârșit să ne întrebăm e bine ca și mai lăsăm aceasta beaură a vinarsului se copleșască și se bântue poporul nostru? E bine să o mai lăsăm de armă jidanilor, pentru-ca cu ea se prindă pe Români, ca cu undița rēpindu-le averea? E bine să mai lăsăm vinarsul a fi nutremēt de post, pe când el e pricinuitorul tuturor păcatelor, de un milion de ori, mai vinovat decât carnea? E bine se mai suferim amenințările de foamete ce ne aduce cu sine vinarsul, de oare-ce știm că mașinile de vinars prin ferberea bucatelor au suit și suie prețurile bucatelor?

În sfârșit mai este bine să suferim școala stricării pe care o face vinarsul? Cred că nu, căci poporul, când nu e copleșit de vinars, cunoaște aceasta.

Încheiend, citez a face apel, pentru-ca se ne interesăm și se lucrăm mai serios pentru stērpirea acestui rău. Să dăm prilej însoțirilor ca se lucre cu bărbăție împotriva lui sau se înființăm însoțiri anume pentru acest scop. Se facem cum făcură Americanii la 1826, că la ei în câteva zile 300.000 membri s'au înscris, că nu-l vor mai bea, astfel și noi să urmărim oamenii culți din Helveția, din Anglia pe unde sunt 250 de însoțiri pentru stērpirea vinarsului; se urmărim Nemților, din toate locurile, cari l-au înlocuit cu berea.

Și până va ajunge inteligența română la o isbândă oare-care contra acestui inamic, îmi iau voia a face și a propune următorul Proiect de coneluz:

I. Luând în seamă că vinarsul nu folosește poporului român, ci strică prea mult, luând în seamă, că el sărăcește poporul și că el împintenă la crime, adunarea despărțemētului din Brașov a »Asociațiunii« aduce hotărîrea a propune »Asociațiunii Transilvane«:

I. Se ia în pertractare și se aducă hotărîre în adunarea generală din acest an mijloacele pentru stērpirea beaurii vinarsului.

II. Se cerce pe onoratele consistoare ale Episcopilor românești a fi de ajutor în astă privință.

III. Se cerce pe membrii Asociațiunii se înființeze societăți pentru stērpirea acestui dușman. (Va urma.)

Monografia comunei Rēhău.

De

Nicolae Cărpinișan, paroch.

(Urmare.)

VIII. Administrațiunea (ocărmuirea) comunei.

Deși îndeobște se zice, că »capul satului e judele (primarul)« totuși cărmuirea chibzuită și înțeleaptă a comunei e pusă în mâinile notarilor, cari ca oameni cu carte și aleși în fruntea comunelor în urma învățătorei (calificațiunei) lor, pricep de regulă mai bine interesele și binele poporului încredințat purtării lor de grije. La câte lucruri bune nu poate duce un notar zelos poporul român atât de dornic de înaintare și atât de jertfitor pentru fii și neamul seu!? De altă parte câtă durere și mahnire nu năpădește sufletul nostru, când vedem, că una sau alta comună de a noastră are în fruntea sa notar străin de neamul seu, care binele nu 'i-l caută și înaintarea nu 'i-o dorește!

A avut și comuna Rēhău în fruntea sa notari de naționalitate străină, dar' deșteptându-se ea în cursul timpului și-a ales și fii de neamul seu.

Consemnarea notarilor de mai la vale o am făcut după protocoalele ședințelor comitetului comunal și după socotelile comunale; ei s'au perindat după-cum urmează:

1. Ioan Mōlner (1785—1805)
2. Ioan Grasser (1805—1807)
3. Ioan Goebbel (1807—1817)
4. Mihail Klein (1818—1821)
5. Ioan Velthern (1822—1824)
6. Friedrich Kain (1824—1826)
7. Paul Wuorner (1826—1834)
8. Friedrich Hening (1834—1835)
9. Friederich Zenn (1835—1848
26 Iuliu).

Dela anul 1848 cărma comunei a ajuns în mâinile notarilor români. Șirul lor se începe cu:

10. Iona Cărpinișan, fiul preotului Nicolae Cărpinișan din Rēhău, născut la 5. Nov. 1826. După terminarea studiilor gimnasiale din Sibiu și a celor

juridice în Cluj se reîntoarce în comuna sa natală, unde în 1848/9 servește ca învățător, ear' dela 10 Oct. 1848—1863 ca notar în Rēhău; din 1863—1875 ca notar în comuna învecinată Deal; dela acest an până la moartea sa urmată în 22 Iulie 1883 ocupă postul de cassar al orașului Sebeș.

El ca notar introduce în comitetul comunal la 1861 limba protocolară română (cu litere latine) în locul celei germane folosite până atunci. Întemeiază un fond bisericesc din must și din taxe de câte 2 fl. v. a. de părechea cununată — pentru îmbunătățirea salariului învățătoresc și pentru-ca cu timpul să se poată câștiga un al doilea învățător. *) A ajutat cu fapta și a spriginit din inimă treburile bisericești și școlare. A cercat dar' cu puțină reușită — regularea căilor comunale și a ulițelor prin sat.

11. Ioan Oncescu născut în Rēhău din părinți economi Ioachim și Ioana la 2 Iuliu 1840. A studiat în Sebeș, A-Iulia și Sibiu, ear' la 1863 8/VIII fu ales de notar în comuna noastră, unde a funcționat și s'a distins între cei dintâi notari din cerc până la 1892, când obosit de o muncă de 29 ani pe cariera notarială, părăsi vieța grea a cancelariei și se retrase în pensiune; dela acest an funcționează cu mult zel și ca membru în direcțiunea băncii de păstrare »Sebeșana« din Sebeșul-săsesc. D-sa pe lângă oficiul de notar a fost în decursul mai multor perioade și unul dintre cei mai zeloși cpitropi ai bisericei noastre, pe care a servit-o din tinerețe până în ziua de azi și ca un cântăreț de strană neobosit și în tipic foarte știutor.

Însufletit de zelul antecesorului D-sale a nisuit la înfrumșetarea comunei dând poruncă, ca să înfrumșețeze oamenii ulițele cu arbori și stăruind, ca să se pardosească acelea pe dinaintea porților, ceea-ce în parte se și făcu la »Uliță deasupra« și cea din mijloc. Cel mai folositor lucru însă ce a făcut d-sa este, că în 6 Iulie 1880 a așezat pentru paza și buna rîndueală șese păzitori de noapte (boactări) regulați ca cei din oraș și plătiți din lada satului cu câte 80 fl. mai târziu cu câte 40 fl. unul, asigurând astfel între săteni liniștea și pacea, care mai înainte erau atât de des turburate și vătēmate.

Dar' cine ar pute cuprinde într'o cărticică mică ca și cea de față, tot ce a lucrat d-sa în decurs de aproape 30 ani neobosit și neînfricat!

Mă mărginesc a mai adauge numai că este și azi un spriginitor călduros și neîntrecut în treburile bisericești și școlare, pentru cari primească și la acest loc sincerile mele mulțumiri.

*) Vezi potroc. comitetului comunal din 12 Decembrie 1854.

La anul 1876 regulându-se prin legea țerii afacerile comunale și sta-torindu-se pentru notari salare fixe de 400 fl. v. a. ear' comuna Deal nefiind în stare a plăti aceea sumă, s'a ală-turat lângă a noastră și s'a combinat cu ea în 1877 într'un notariat cercual până în ziua de azi. (Va urma).

Principele Ferdinand bolnav.

Moștenitorul tronului României, princi-pele *Ferdinand* a fost lovit de o boală grea, care l-a doborât la pat și era pe aici să-i curme firul vieții. La o excursiune, ce a făcut cu mai mulți ofițeri, principele s'a răcit și a căzut în o grea boală de aprindere de plumăni. Boala și-a ajuns culmea Vineri, în săptămâna trecută, când se credea, că înaltul bolnav va cădea jertfă crudei boale. Chiar și principele își vedea sfârșitul și recomandându-și pe înalta sa soție și pe cei doi prinți mici în grija Majestății Sale Regelui, se spovedi și cuminecă.

Dar' multumită îndurării Atot puternicului Dumnezeu și grijei deosebite, ce i-au dat-o trei medici, primejdia a fost delăturată. Pe când Vineri, în 28 Maiu c. n. o telegramă sosită la redacția „Tribunei“ ne vestea cu durere, că starea prințului este foarte desperată, Sâmbătă deja am primit alta, în care se spunea, că deși primejdia nu e de tot trecută, dar' să simte o îmbunătățire. De atunci starea înaltului bolnav merge spre mai bine și medicii au nădejdea întemeiată, că principele să va însănătoșa pe deplin.

Astfel România a fost ferită de o nouă încercare.

Cât de mult este iubit de toți Românii principele Ferdinand și întreaga casă domni-toare a României, se vede de acolo, că îndată-ce s'a răspândit vestea despre îngreunarea boalei principelui, toți Românii au fost cuprinși de întristare și durere și așteptau cu mare îngri-jare și temere veștile, ce soseau dela Bucu-rești. Publicul din capitala României mergea cu miile la palatul dela Cotroceni, ziua și neaptea, ca să știe cum se află principele și cetea cu mare sete știrile, ce le dădeau din când în când medicii, despre starea bolnavului. Ba au fost mulți oameni din popor, cari în nemărginita lor iubire și durere, au recomandat leacuri împotriva boalei.

Regele și Regina, principesa Maria și toți fruntașii țerei erau la palat, veghind dimpreună cu medicii nopți întregi, până-ce primejdia a trecut.

În timpul acesta toți Domnitorii Europei făceau întrebare de mai multe-ori pe zi despre starea înaltului bolnav, semn, cât de stimată este și în afară familia regală română.

În bisericile din România s'au înălțat rugăciuni ferbinți pentru însănătoșarea prin-cipelui.

Și Atotputernicul Dumnezeu a ascultat și de astădată rugăciunile umilite ale nea-mului românesc.

CRONICĂ.

Un binefăcător. Răposatul căpitan ces. și reg. *Iancu Temeș* din Caransebeș a a lăsat casa sa din acest oraș, în preț de vre-o 6000 fl., diecesei gr.-ort. române din Caransebeș, pentru-ca din venitul ei să se dea stipendii studenților săraci, dar' diligenți și cu spor în învățatură. Înmomentarea acestui bun și credincios fiu al bisericii a avut loc Luni în 24 Maiu c. n., petrecut fiind la locul de odihnă de un număr public și de armată. A fost de față și P. S. S. Episcopul *Nicolau Popea*, în semn de înaltă recunoștință pentru iubirea arătată de cel răposat față de biserica sa.

Examene. Din *Besnea* (com. Bihor), ni-se scrie: Examenul dela școala română din *Valea-neagră*, (com. Bihor, protopopiatul Peșteș) a fost în 24 Maiu n. c. sub condu-cerea dlui protopop tractual *Teodor Filip*. Președintele fu întimpinat din partea școla-rilor cu „Bine ești cuvântat“; examenul s'a început la orele 2 p. m. și a durat până seara la 7 ore. Elevii au răspuns bine și lămurit, dovedind înaintare. Cu bun succes fu predat dialogul de I. Murășan „Tata și Fiul“, care au atras luarea aminte a publi-cului, care au fost de față în număr destul de mare. Între altele au luat parte și mai mulți învățători, și preoți, exprimându-și toți îndestulirea și bucuria asupra examenului cu care i-a surprins zelosul învățător și preot dl *Simeon Butiri*. Lăudăm deci zelul și inte-resul neobosit care l-a dovedit față de școală și elevii sei concrezuți din partea părinților; prin acest zel a mers cu exemplu bun înaintea tuturor învățătorilor din tractul prot. al seu, care exemplu e vrednic ca ori-care învățător să-l urmeze. *Un participant.*

Neînțelegeri în Pian. La cele publicate sub acest titlu în nrul 19 c. al „Foi Poporului“, dl învățător *Savu Timar*, pe care părintele *Bena* pune vina pentru neînțelegerile din Pian, răspunde în o scri-soare mai lungă, arătând între altele, că însași purtarea jignitoare a părintelui *Bena* față cu parochienii sei, este pricina neînțelegerilor. Aceasta o dovedește pe deplin sentența scau-nului protopresbiteral al Sebeșului adusă în 1887 și cea a consistorului archidicesan cu nrul 6613 B. din 1888, prin cari s'a fost pedepsit părintele la 76 fl. și amenințat cu per-derea deregătoriei, dacă va mai face în viitor fapte, ca: refuzarea botezului, nelupărtășirea cu cele sfinte, baterea poporenilor, tractarea neomenoasă cu parochienii sei, negligența în oficiu și altele, pentru cari a fost osândit. Această pedeapsă — scrie dl *Timar* — n'a fost în stare să înfrâneze pe părintele *Bena* care și acum face asemenea fapte, nutrind mereu neînțelegerile.

Dând loc acestui răspuns, îndrumăm pe cei nemulțumiți a căuta vindecarea relelor pe calea legii, prin protopop și Consistor.

Din Archita. Afăm, că dl capelan din Archita *Ioan Vătășan* face isprăvuri cu-rioase în această parochie. În anul 1895/6 a fost aici învățător tinărul G. B., făcând un spor bun, de a fost mulțumit poporul. În urma acesteia Consistorul archidicesan a dat drept tinărului G. B. să fie învățător și pe anul școlar 1896—7, dar' dl capelan s'a imbiat cu o leafă mai mică, făgăduind că va face spor foarte bun. Astfel a fost numit capelanul învățător, dar' ce să vezi, când a eșit la fața

locului, la examen, dl protopop, s'a dovedit un spor foarte slab. Dl capelan preste tot prigonește pe învățătorii din parochie și și cătră aceia, cari au fost mai nainte, a zis să nu-și dea siliuța, ci să lase ca opincarul opincar se rămăie.

Frumoase isprăvuri dela dl capelan!

Potop în Sibiu. Sâmbătă, în 29 Maiu c. n., o năprasnică rupere de nori s'a lătmplat în Sibiu asupra Dumbrăvii, pri-cinuind un adevărat potop în locurile înveci-nate. Valurile furioase ale apei au năpădit împregiurimile, îndeosebi „Drumul Dumbrăvii“, strada „Scăldătoarei“ și „Groapa“, au rupt poduri și pe alocurile au pătruns chiar și în casele mai jos așezate, pricinuindu-le strică-ciuni; în unele case apa își ajungea până la genunchi. Pagubele sunt mari. Sămănăturilor încă le-a stricat mult groaznicul povoiu.

Spargere în biserică gr.-or. din Cluj. Afăm, că în biserică gr.-or. română din Cluj s'a furișat într'una din nopțile tre-cute un necunoscut, care a spart lădița bise-ricii, în scop de a o jefui. Dar' din noro-cire în lădița se aflau numai 8 fl. și câțiva cruceri, așa că încălcătorul sfântului locaș al Domnului va fi rămas cu buzele cam umflate. Poliția urmărește pe păcătoș.

Grindină în comitatul Timiș. Ni-se scrie, că în partea de jos a comitatului *Timiș* au bătuit zilele trecute furtuni nă-prasnice, cari au pricinuit mari daune econo-milor. În comuna *Deta* a căzut la 20 Maiu n., o grindină de mărimea alunelor și într'o cantitate atât de mare, încât a acoperit pămên-tul într'o grosime de 16 cm. Asemenea furtună cu grindină s'a năpustit și asupra comunei *Deliblat*, unde potopul a pricinuit multă pagubă și zidurilor. Pagubele se soco-tesc peste tot la 150,000 fl.

Un viteaz Grec de obârșie româ-nească. Singurul ostaș din armata Grecilor, care s'a arătat viteaz pe câmpul de războiu, e colonelul *Smolenski*. Și acum iese la iveală, că viteazul acesta nici nu e Grec, ci Român. Eată ce a publicat zilele trecute o foaie din Atena: „După informații mai sigure neamul lui *Smolenski* își are obârșia în satul *Smola* al Macedoniei de nord, nume care pe româ-nește înseamnă: smoală“. Cu alte cuvinte satul din care se trage *Smolenski* este româ-nesc, de vreme ce are și nume românesc, și astfel *Smolenski* e Român macedonean.

Nu mai sună! Atragem din nou atenția oamenilor noștri, că dela 1 Iunie n. încolo în gările dela noi plecarea trenurilor nu se va mai vesti prin sunetul clopoțelului.

Hingheri în biserică. Un cas scandalos s'a petrecut de curând în comuna ungurească *Ó-Becse*. Niște hingheri au luat la goană un câne, care necontentit le scăpa din sghilț. Deodată cânele fugi în curtea bisericii, hingherii după el. Cânele fugi în biserică, hingherii îl urmăriră și aici... și-i puseră sghilțul la gât tocmai în fața altarului, unde preotul făcea slujba dumnezească. Cânele începă a chilălăi amarnic, hingherii își făceau haz, ear' credincioșii, indignați de nerușinata încălcare a bisericii, voiau să se năpustească asupra păcătoșilor de hingheri. Dar' aceștia și-au luat la timp tâlpășita. Preotul a pîrît cazul la judecătoria cercuală.

Hymen. Duminecă, la 6 Iunie st. n., dl Dr. *Elie Dăianu* și d-soara *Netti Totoian* își vor celebra cununia, în biserica gr.-cat. din Micești, (Kisfalud) lângă Alba-Iulia.

Chiverniseală ungurească. În orașul ungurec *Igló* a fost prins și aruncat în temniță slujbașul orașenesc *Szell Bertalan*, pentru-că fiind cassar la oficiul la dare și la cel orfanal, a furat în timp de 30 de ani 30 000 fl. Hoțul a fost dat din slujbă. Totodată s'a pornit cercetare și împotriva sfatului orașenesc, care însuși a cerut cercetarea. — Bună chiverniseală, să pui pe cineva cassar la două case, așa ca să nu poată fi controlat. Ungurii din *Igló* pot fi mândri, că au în fruntea orașului lor asemenea slujbași.

Din barbariile gendarmilor. Din *Lalașinț* ni-se scrie: În 24 Maiu n. venită gendarmii din *Zabaltiu* să caute pe la oameni, de nu vînd pe ascuns rachiu. Dar unde au fost, n'au găsit nici urmă de așa ceva. În sfîrșit gendarmii, fasotîți de primarul ungur *Biró István* și de lipitoarea de jidov *Feiler Anton*, boltaș în comună, s'au dus la casa lui *George Blagre*, sub cuvînt, că acesta ar avea rachiu de vîndut pe ascuns. Bietul *George Blagre* s'acea pe patul morții, cu o lumină aprinsă la cap; totuși fieroșii slujbași ai stăpînirii au răsunat îndrăzneală de a turbura liniștea murindului. Ajuși înăuntru, jidovul sparse cu un drug de fer vatra casei. Soția murindului luă pe jidov la răspundere, cu ce drept sparge el vatra. Atunci un gendarm cu numele *Savu* (rușine lui, căci e Român!) la porunca primarului a dat cinci pîlmi sîrmanei femei. Oare până-cînd nu vom avea pace în casa noastră nici a muri de vrăjmașii de Jidovi și de gendarmii ungurești?! — I.

Nenorocire în biserică. În vestita catedrală din *Pisa* (Italia) s'a petrecut zilele trecute, cu prilegiul desvîlirii unei icoane a *Madonei*, o mare nenorocire. Sîrbarea, plînită pe câte-va zile, a strîns în oraș o mulțime de public din localitățile vecine. Biserica era îndesuită de lume. Puțin înainte de a se începe slujba, o lumină arzîndă căzu la pămînt și câteva podoabe mici luară foc. O groază nespunsă cuprinse publicul. Toți se îndesneau nebunește spre ușe. Deși focul a fost stîns îndată, 7 oameni au fost omorîți și 17 răniți în sîlbatică îndesială.

Ucidere în fața judecătoriei. În comuna *Törökbecse* din *Bacia* s'a sevrîșit de curînd o ucidere foarte îndrăzneată. Avocatul de acolo *Nikolia* a licitat deunăzile unui țeran întregul avut. Țeranul a jurat avocatului rîsbunare, și cînd l-a întîlnit înaintea judecătoriei cercuale din *Törökbecse*, s'a aruncat cu un cuțit asupra lui și l-a spintecat. Avocatul a murit după câteva minute, ucigașul a fost arestat.

Semnele de învingere ale Turcilor. Oficerul Turcesc *Kenan-bey* s'a reintors de pe câmpul de războiu în *Constantinopol*, aducînd cu sine lucrurile cîștigate dela Greci. Între acestea sînt multe lucruri de ale principelui moștenitor grecesc *Constantin*; mai multe rînduri de haine, decorații, notițe, doi cățeluși, câteva stegulețe, săbii etc. Toate acestea au fost arătate Sultanului. Acesta au poruncit ca semnele de învingere luate dela Greci să fie pázite într'un loc anume spre acest scop.

Încercare de omor asupra Țarului. Din *Petersburg* orașul cel mai fruntaș al Rusiei se anunță, că un meșteșugar a vrut să omoare de curînd pe Țarul *Nicolae al II.* În parcul dela *Zarskoje-Selo* se preumbla deja de câteva zile un meșteșugar, care răspundea întrebărilor, că ar dori să vadă pe Țar, cel puțin odată în viața sa. Într'o zi omul acesta deveni foarte neastîmpărat, căud zări un oficer; credea că-i Țarul. În sfîrșit polițiștii l-au arestat. La el s'au aflat un revolver încărcat și un pumnal. La întrebările ce i-le-au pus la poliție, a spus, că a voit să omoare pe Țarul, pentru a se face renumit în toată lumea.

O crimă sîlbatică s'a sevrîșit deunăzile în pădurea *Dumbrava* din *Bihar*. Hoți necunoscuți au atacat și jefuit pe o tinără servitoare, care voia să meargă într'un sat vecin, apoi au legat-o de un copac. Nefericita fată striga desperată după ajutor, cînd eată apare din desiș un om înarmat, care deslegîndu-o, îi porancește să-l urmeze. Fata îl urmă. Dar ajuși la un desiș de nepătruns, necunoscutul, tovarăș și el al hoților cari jefuiau pe fată, o legă pe aceasta earăși de un copac, îi astupă gura, apoi îi scoase ochii. A doua zi niște țerani au aflat pe biata fată într'o stare desperată. Dusă în sat, nefericita a murit peste câteva ore.

Moarte fără de veste. Din *Chichinda-mare* ni-ce scrie, că la gara de acolo s'a petrecut de curînd o scenă foarte mișcătoare. Cu trenul de dimineața sosise din *Timișoara* cadetul *Axente Teodorovici*, fiul preotului român din *Ecica*. În clipa, cînd tinărul cadet voi să se urce în trenul spre *Ecica*, căzu fără de veste la pămînt și peste câteva minute muri. Tristul cas s'a telegrafat îndată nefericitelor părinți, cari în loc de bucuria de a-și revedea copilul viu și sănătos, au avut cumplita durere de a-și vedea numai cadavrul.

Dar pentru școale. Ni-se scrie: Dl *Ioan Suciu*, avocat în *Arad*, a dăruit pe seama școlilor din *Temes-Secăș*, *Vizma* și *Checheș* tablele de părete editate de dl *Tuduceseu*. Autoritățile școlare îi aduc pentru acest dar călduroase mulțumiri.

Un mare binefăcător boem. Directorul unei fabrici de zahăr din *Cerevcic* (*Boemia*), *Dr. Franz Kadlcik*, mort de curînd, a lăsat universității din *Praga* 400,000 fl. pentru stipendii, ear' 100,000 fl. pentru ajutoarea orașelor și comunelor rîchice.

Negoț de femei. Un cas șod s'a petrecut nu de mult în comitatul *Ungvár*. Un țigan din comuna *Strajnya* și-a vîndut tinăra soție unui tovarăș al său pe prețul de 4 fl., și și-a luat o altă femeie pe prețul de 3 fl. Amîndouă părechile de însurăței trăiesc în cea mai bună înțelegere, sub același acoperiș, deși unul are o nevastă cu 1 fl. mai scumpă ca a celuilalt!

Taina nazarenului. Zilele aceste s'a înfăoșat la tribunalul din *Chichinda-mare* un țeran sîrb, care a declarat judeului, că el are pe suflet o mare taină, pe care 14 ani a tăcut-o, acum însă o spune de oare-ce s'a făcut nazaren. Și țeranul povesti covîrșit de căință, că înainte cu 14 ani și-a sugrumat soția, care a fost îngropată fără nici o bănuială, ear' el s'a căsătorit de nou și a trăit o fericită viață casnică. Pocăitul a fost aruncat în închisoare.

Loc deschis. *)

Avis invetatorilor romani Selageni!

Convocare.

Conform unei conțelegeri prealabile „reuniunea funebrală a invetatorilor selageni“ își va țiră adunarea de constituire în 11 Iunie st. n. a. c. 10 ore s. m. în localul școalei române gr.-cat. din *Simleul-Silvaniei*, la care sînt rugați și invitați a lua parte toți invetatorii și interesanții.

Obiectele pertractării vor fi:

1. Desbaterea, primirea și susțernerea spre aprobare a statutelor reuniunii.
2. Alegerea oficianților.
3. Eventuale propuneri.

Simleul-Silvaniei, 28 Maiu 1897.

Vasilie Oltean, *Alexiu Fedorca*,
director interimar, secretar interimar.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

Mai nou.

Împotriva Nemților.

O trupă de teatraliști nemți din *Viena* au fost chemați la *Pesta*, de direcțiunea unui teatru. ca să joace câteva piese. *Luni* și *Marți*, cînd au jucat teatraliștii nemți, mai mulți *Unguri* și *Jidani*, mai cu seamă ziarîști, au făcut toată seara larmă și sgomot mare, batjocorind pe *Nemți* și voind să împedecă jocul de teatru.

Poliția a prins chipu pe câțiva dintre lărmuitori.

Bine să recomandă *Ungurii* înaintea lumii culte!

R Î S.

Trăiți, domnule Fasole!

Să da poruncă soldaților, să se pregătească de inspecție, că vine generalul. De mult așteaptă ei să vindă cineva mai mare, că i-a omorît cu mîncarea: numai fasole și ear fasole. Acum au să i-o spună ei!

Se vede generalul venind de departe. Soldații stau înșiruiți unul lângă altul:

»Bună ziua, băeți! zice generalul.

— Trăiiiți! rîsună glasul soldaților.

»Cum o mai duceți băeți?... bine?»

— Trăiți domnule Fasole, general mîncăm! răspunde un țigan, care înaintea curagios și salută pe general.

POSTA REDACȚIEI.

C. L. în *Marcovet*. Adresați-vă la direcțiunea școalei de agronomie dela *Herestrău* (*București*); scrieți totodată și dlui *Dr. George Maior*, profesor la *Herestrău* și cereți informații.

V. M. în V. Articollii „Noi de noi“ ar trebui să-i trimiți la ziarul respectiv, cu care te ocupi, să-i publice. Avînd conținut mai mult personal, noi nu-i putem publica.

A. I. în Oh, sîrb. Lucrurile, ce le scrii despre preotul dv. să vor regula de cătră *Consistor*, la care a-ți făcut arătare. Așteptați rezultatul cercetării.

Arpeggio. Am primit întrebări pentru d-ta din două locuri; administrația ziarelor noastre și-a trimis ambele scrisori.

Pentru redacție și editură responsabil: *Ioan Morariu*.
Proprietar: Pentru „*Tipografia*“ societate pe acțiuni: *V. H. Dressnandt*.

LOTERII.

Tragerea din 29 Maiu n.

Timișoara: 65 40 26 84 44
 Viena: 76 55 21 86 22

Tragerea din 2 Iunie n.

Brünn: 66 22 33 12 34

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Marti, 27 Maiu: Badonul-de-Câmpie, Rozanyó-Bánya, Vințul-sup.
Mercuri, 28 Maiu: Bachnea, Ighiu, Silimeghiu.
Joi, 29 Maiu: Cehul-Silvaniei, Făgăraș.
Vineri, 30 Maiu: Barot, Câmpeni.
Sâmbătă, 31 Maiu: Gialacuta, Motișdorf, Petelea.

Călindarul săptămânii.

Zilele	Călindarul vechiu	Călind. nou	Soarele
	Dum. sa. Părinți, gl. 6, sft. 10.	răs. ap.	
Dum.	25 Af. cap. S. Ioan Bot.	6 † Rosalilie	4 7 7 53
Luni	26 S. Apost. Carp	7 † L. Ros.	4 7 7 53
Marti	27 S. Muc. Terapont	8 Medardus	4 6 7 54
Merc.	28 Cuv. P. Nichita	9 Nicomedes	4 6 7 54
Joi	29 Cuv. M. Teodosiu	10 Margareta	4 5 7 55
Vineri	30 Pärt. Isachie	11 Varnava	4 5 7 55
Sâmb.	31 S. Apost. Ermin	12 Ioan faț.	4 5 7 55

Librăria „Tipografeii“, soc. pe acțiuni, Sibiu.
 Deposit general pentru Sibiu și giur.

Avis fumătorilor de țigarete!

Hârtia de țigarete
„CLUB“

este cea mai bună, mai fină, și totuși cea mai tare hârtie de țigarete.
 Total liberă de glicerină.

Se poate căpeta pretutindenea.

În pachetare patentată costă 3 cr.
 În pachet comun „Club exquisit“ 2 cr.
 NB. Din aceeași hârtie se prepară și plăcuțele tuburi pentru țigarete.
 O șatulă cu 100 de tuburi costă 18 cr.
 La vânzări în mare și mai ales traficanților se dă mare rabat.

Marca de apărare e:
 Un domn cu ochelari, fumând țigaretă.
 Deposit general pentru Sibiu și giur (vânzare în mic și mare) la 8

Librăria societății pe acțiuni
„Tipografia“,
 Sibiu, strada Popliței Nr. 15.

Deposit general pentru Sibiu și giur.
 Librăria „Tipografeii“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Fabricatele mele

sunt în genere recunoscute de bune și ieftine!

Remontoir-nikel fl. 3.50: remontoir-argint ⁹⁰⁰/₁₀₀₀ fl. 6.—; remontoir-anker Spiral-Brequet 15 bucăți, fl. 10.—; 16 bucăți, 1 cutioară, calpac de sticlă fl. 12.—. Orologiu deșteptător, anker, luminător, calitate primă fl. 1.70.
 Regulator de tras odată pe zi fl. 5.75. Regulator de tras odată în 10 zile fl. 8.50. Catalog ilustrat de oroloage, lanțuri de oroloage, regulatoare, obiecte de aur și argint, până la cea mai fină sortă se trimite franco și gratis.
 Ce nu convine, se schimbă sau se restituie prețul. [2252] 16—20

Eug. Karecker, fabrică de oroloage.

46. Bregenz (lângă lacul Boden).

Garanță de doi ani.

Convocare.

Fiind subscribe toate acțiunile pentru înființarea institutului de credit și economii, societate pe acții „Nădlacana“ în sensul §-lui 154 din legea comercială, prin aceasta se convoacă p. t. domnii acționari la

adunarea generală constituantă,

care se va ține în opidul Nădlac, în sala de consultare a bisericei gr.-or. române la 15 Iunie st. n. 1897 la 10 ore a. m.

Obiectele de pertractare:

1. Alegerea unui președinte și unui notar ad hoc, precum și a doi bărbați de încredere.
2. Raportul membrilor fondatori și luarea de concluse la propunerile membrilor fondatori.
3. A constata, că sunt subscribe toate acțiunile pentru înființarea institutului, și că rata primă după acțiunile subscribe este solvită.
4. A lua conclud despre întemeierea institutului.
5. Desbaterea și staverirea statutelor.
6. Alegerea comitetului de supraveghere și a comitetului censorator.
7. A lua dispozițiuni de absolutor față de membrii fondatori.
8. Luarea unui conclud ca p. t. domnilor acționari, cari solvesc ratele înainte de timp din ziua solvirei să li-se solvească după plusul de rate solvit 5%.
9. Eventuale propuneri.

Nădlac, în 20 Maiu st. n. 1897.

[1404] 2—2

Nicolau Chicin,
 preot.

Aureliu Petroviciu,
 avocat.

Romul Nestor,
 preot.

Coase de garanție

în calitatea cea mai bună, mai fină și mai puternică la tăiat,
 măsurată a—b de 75, 80, 85, 90 cm. lungă

I. fiecare bucată 1 fl. 20.

II.

Ori-care coasă, dacă nu se dovedește bună la întrebuintare, se primește îndărăt. În fiecare coasă e bătut numele meu „Kröger“ și cuvântul „Garanție“. Fiecare „coasă de garanție“ este bătută înainte, cum se cade, pentru-că prin baterea greșită adese-ori și cea mai bună coasă se strică. Ciocan și nocovală de bătut coasa, în calitate garantată, mustra I. și II. costă câte 1 fl. 05 cr.

Cute, chemică, roșie, vânăță, și peatră de curățit rugina, în calitate dovedită bună recomandă.

Heinrich Kröger, ferărie,

[1376] 2—6

strada Urezului nr. 1.

Expedarea prin postă și rambursă.

**Lanțul de oțel patentat „Goepfinger“
 cu zale fără fertură (neforostuite)**

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebuinteze cu deplină siguranță cu câțiva numeri mai subțire, decum e posibil aceasta la lanțuri forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Dei lanțul de oțel patentat este lanțul cel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se află în deposit la

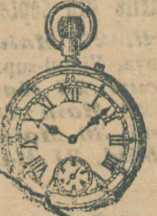
[2826] 20—25

Carol F. Jickeli, Sibiu.

Hârtie
 pentru
 scrierea de model la examen
(Propise)
 se află de vânzare la
 „Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiu.
 100 bucăți 65 cr.

IULIU ERŐS,
 str. Cisnădiei 3. SIBIU. str. Cisnădiei 3.
 Edificiul băncii „Transilvania“.

 Cel mai ieftin izvor de procurare, cel mai mare deposit
 în toate soiurile. Orologe, lanțuri de orologe, giuvaiere,
 obiecte de aur și argint, cercei, inele, brățare, lanțuri
 de gât, broșuri, brățare cu orologiu, garnituri și decoruri
 de masă în aur și argint curat. [1151] 7-38

 Obiecte optice! — Atelier bun de orologer.
 Comandele din afară se execută prompt și conștientios.

Mijloc dietetic, cosmetic, vechiu probat, (frecare) pentru întărirea
 și înviorarea nervilor și mușchilor corpului omenesc.
Fluidul Kwizda
 marca șerpe (fluid pentru turiști).
 Folosit cu succes de turiști, bicicliști și călători pentru întărirea și
 restaurarea după tururi mai mari.
 Prețul 1/1 butelie 1 A., 1/2 butelie 60 cr.
 Se poate procura dela toate farmaciile.
 [1182] 5-40
 Deposit principal: **Kreisaapotecă, Korneuburg,**
 lângă Viena.

[1350] 5-12

Hofherr & Schrantz
 fabrica de mașini agricole și turnătorie de fer
 în **Budapesta.**

Prin prezența avem onoare, a aduce la cunoștință, că am predat
 reprezentarea casei noastre dlui **Heinrich Kröger**, neguțător
 cu ferării, Sibiu, strada Urezului nr. 1, unde vom și ave depositul de
 mostre de pe mașinile și uneltele agricole.

Cataloguri ilustrate trimitem la cerere franco.

Mașine de sămănat, pluguri, mașine de cosit, grape pentru fân, mașine
 de treierat cu mâna, moriște de curățit grâne etc., cu prețuri reduse.

Reparaturi în grabă, bine și ieftin.

Andrei Török
 Fabrică de mașini agricole în Sibiu

recomandă stimaților domni economi fabricatele sale bine cunoscute în țeară
 și străinătate și de multe-ori premiate.

Tot felul de **pluguri** — pentru mersul ușor și bun al plugurilor
 mele dau garanță — **mașină de tăiat** de ale lui Haerling și în
 deosebite mărimi, **teascuri** pentru stoarcerea oleiului, mustului de stru-
 guri și de poame, toate de un sistem probat ca bun, **virtej** (găpel) pentru
 câte 1—4 cai, **mașine de imblătit** (trierat) de mână, cu virtej, și
 cu vapori, mașini pentru alegerea grâului în 4 deosebite mărimi, mașină
 pentru desfacerea **onouruzului**, **moară pentru păsat**, **pumpe** pentru
 afunzimi până la 20 metri, **mașini de sămănat** și triere, grape și altele:

Mai departe eu port neguțătorie de fer cu un mare magazin de ni-
 covele, foi, mașini pentru șiroafe și pentru găurirea ferului, tinichea (pleu)
 pentru coperișe, șindile, apoi tot felul de alte instrumente și unele de
 lipsă fărurilor și lăcătarilor, toate de cea mai bună calitate. [314] 14-26

Lista prețurilor ilustrată, gratis și franco.

întemeiată la anul 1857

Prețuri ieftine, serviciu solid.